

B.H.V.

Ontruiming

TEL 0597-618724 / 06-22712605

E-mail: info@lacollege.nl

Ontruiming.

Bekijk de film: Ontruimingsoefening.

Er is een aantal redenen op te noemen om een gebouw te ontruimen. Bijvoorbeeld brand, een explosie, wateroverlast, een ongeval met gevaarlijke stoffen, een bommelding of een dreiging van buiten zoals een gaswolk afkomstig van een fabriek in de buurt. Allemaal situaties waarin de mensen in het gebouw in gevaar kunnen komen. Het doel van een ontruiming is ervoor zorgen dat alle aanwezige personen op een effectieve en efficiënte manier, binnen een zo kort mogelijke tijd, een gebouw verlaten. Als het moment komt waarop een gebouw ontruimd moet worden, is het van belang dat iedere aanwezige weet wat hem of haar te doen staat. De Organisatie bij een ontruiming moet zo zijn dat iedere aanwezige in het gebouw een even grote kans heeft om zonder enig letsel het gebouw te verlaten. Afhankelijk van de aard van het incident zal het gebouw geheel of gedeeltelijk moeten worden ontruimd. Dit is sterk afhankelijk van het bedrijf en de grootte van het gebouw. U hebt als BHV' er een belangrijke taak bij de ontruiming. U bent degene die de mensen begeleidt. Het hangt dus van u en de andere BHV' ers of een ontruiming soepel verloopt. Om een ontruiming te begeleiden en te controleren of niemand is achtergebleven, moet u inzicht hebben in de ontruimingsprocedure. Ook moet u weten wat in zo'n geval van u wordt verwacht.

Ontruimingsprocedure

Stel dat in het bedrijf waar u werkt brand uitbreekt. 'Wegwezen', denkt iedereen en stormt zijn kamer uit, snelt de trappen af of propt zich met andere vluchtende mensen in een lift, en probeert zo snel mogelijk het gebouw uit te zijn.

Ziet u het voor u? Vallende mensen, anderen die over hen heen lopen. Paniek, kortom. Om deze reacties te voorkomen, is het van belang dat er een ontruimingsprocedure is.

Daarin staat precies wat er moet gebeuren om het gebouw snel te ontruimen en dan natuurlijk liefst zonder paniek. Iedere werkgever is op grond van de Arbowet verplicht voor een ontruimingsprocedure te zorgen.

Panden waarin een ontruimingsinstallatie wordt geëist, zijn verplicht een ontruimingsplan te hebben. Denk hierbij onder andere aan kantoorgebouwen, ziekenhuizen, verpleeghuizen, scholen en warenhuizen. Een ontruimingsplan is een plan waarin stap voor stap staat beschreven hoe een gebouw op een veilige wijze moet worden ontruimd en welke voorzieningen moeten aanwezig zijn. Het ontruimingsplan moet zo zijn opgesteld dat het aansluit bij het BHV- plan.

In de meeste ontruimingsplannen zijn de volgende punten vastgelegd:

- De wijze waarop het personeel moet worden geïnformeerd en geïnstrueerd;
- Wie opdracht geeft tot ontruimen;
- De wijze waarop de BHV' ers (van elke afdeling of etage) worden gewaarschuwd;
- De wijze waarop werknemers hun werkplek veilig achterlaten;
- Dat persoonlijke eigendommen worden meegenomen;
- Wie controleert of iedereen de werkplek heeft verlaten;
- Wie registreert of iedereen aanwezig is op de verzamelplek;
- Hoe de ontruiming per afdeling/etage geregeld is;
- Wie eventueel met een bepaalde taak op de werkplek achterblijft;
- Waar de mensen van elke afdeling/etage zich verzamelen;
- Hoe er voor de eigendommen van deze mensen wordt gezorgd.

Het personeel moet zodanig zijn geïnformeerd en geoefend dat zij zelfstandig het pand kunnen verlaten. In het ontruimingsplan wordt ook beschreven hoe er wordt omgegaan met minder zelfredzame collega's en aanwezigen waar de werkgever de zorg voor heeft. Het komt regelmatig voor dat er collega's zijn die minder goed ter been zijn door een blessure of door een handicap. Het is mogelijk een directe collega te koppelen aan een niet-zelf-redzame persoon die kan zorgen voor de nodige assistentie. Ook kunnen hiervoor een of meerdere BHV'ers worden ingezet. Dat zijn dan BHV'ers met een specifieke taak.

De hele gang van zaken wordt samengevat in ontruimingsprocedures. Hoewel deze procedures per bedrijf kunnen verschillen, staan de grote lijnen vast.

De grote lijnen zijn:

- Na het alarm gaat de leider van de ontruiming naar een vaste plek, bijv. de receptie;
- De leider van de ontruiming zet de ontruiming in gang volgens de bedrijfsspecifieke procedures;
- Bij een ontruiming verlaat men in een normaal tempo het gebouw. Een normaal tempo is het tempo waarin men onder normale omstandigheden het gebouw verlaat
- De ontruiming start per afdeling/etage, onder leiding van daarvoor aangewezen BHV'er(s);
- De BHV'ers controleren de ontruimde afdelingen/etages op achterblijvers.

Oefenen noodzaak

Een ontruimingsplan kan een heel mooi plan zijn, maar als het in de praktijk niet werkt, is het nutteloos. De Arbowet verplicht bedrijven de ontruimingsprocedure regelmatig te oefenen. Door te oefenen kan, als het er echt op aankomt, succesvol worden ontruimd. Een ander doel van oefenen is het zo nodig bijstellen van het ontruimingsplan naar aanleiding van de evaluatie van de oefening. Omdat in veel bedrijven regelmatig wordt verbouwd en er voortdurend mensen vertrekken en weer nieuwe bijkomen, is het belangrijk het ontruimingsplan regelmatig te controleren en zo nodig bij te stellen.

Rol van de BHV'er bij een ontruiming

Op het moment dat de BHV'er wordt gealarmeerd omdat er moet worden ontruimd, handelt hij volgens de interne inzetprocedure voor een ontruiming. Het spreekt voor zich dat hij daarbij goed let op zijn eigen veiligheid. We beschrijven hier een algemene inzetprocedure voor de BHV.

De situatie bij een ontruiming in uw bedrijf kan hiervan afwijken.

- De BHV'er stelt eerst zijn eigen werkplek veilig;
- Vervolgens maakt hij zich herkenbaar als BHV'er bijvoorbeeld door het dragen van zijn BHV-hesje of -band;
- Hij handelt volgens de bedrijfsspecifieke procedure en krijgt instructies over het deel van het gebouw dat hij moet ontruimen;
- In dat deel van het gebouw voert hij de volgende controles uit:

- Hebben de collega's zich volgens de interne instructies gedragen?
- Na de controle meldt hij zich bij de leider van de ontruiming op de verzamelplaats voor de BHV en wacht hij op nadere instructies.
- Hebben de collega's de werkplek zo veilig mogelijk achtergelaten?
- Zijn ramen en deuren gesloten?
- Zijn er geen mensen achtergebleven in toiletten, werkruimten, kasten en technische ruimten?

De BHV'er kan een rol hebben in het begeleiden van bezoekers bij een ontruiming. Deze taak kan ook worden uitgevoerd door degene bij wie de bezoeker te gast is. Bij gebouwen met meer dan een bouwlaag zijn vaste afspraken met BHV'ers van belang om er zeker van te zijn dat de etages ook daadwerkelijk leeg zijn.

Het besluit tot ontruimen en de algehele leiding bij het ontruimen van een gebouw ligt niet bij de BHV'er. De werkgever moet vastleggen wie het besluit neemt tot een ontruiming. De werkgever kan dit bijvoorbeeld delegeren aan een hoofd BHV. De uiteindelijke verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de werkgever.

Voorzieningen

De mogelijkheid om een gebouw veilig en snel te kunnen verlaten, hangt niet alleen af van de geoefendheid van de personen die in het gebouw zijn, maar ook van de mogelijk-heden van het gebouw zelf. In deze paragraaf worden de voorzieningen beschreven die een rol spelen bij het ontruimen van een gebouw.

Vluchtwegen

Ieder gebouw moeten vluchtwegen aanwezig zijn. De vluchtwegen dienen aangegeven te zijn met goed zichtbare vluchtwegaanduidingen en dienen vanzelfsprekend ook bij stroomuitval zichtbaar te zijn.

Hoe beter de vluchtwegen gemarkeerd zijn en hoe beter de (nood)verlichting is van de vluchtwegen, des te eenvoudiger is het voor iemand om het gebouw te verlaten. Vluchtwegen buiten het gebouw moeten verlicht zijn.

Vluchtroutes maken een vast onderdeel uit van een ontruimingsplan. Bij een ontruiming moet iedereen het gebouw via de voor hem geldende vluchtroute verlaten. De BHV'er moet zorgen dat hij die routes goed kent en ervoor zorgen dat iedereen die route ook neemt. Bij grotere gebouwen zijn er verschillende routes. Dit is om te voorkomen dat teveel mensen door dezelfde gangen en over dezelfde trappen moeten. De BHV'er moet dus de verschillende vluchtwegroutes van 'zijn' afdeling of etage precies kennen.

Vluchtwegen en deuren moeten altijd vrij zijn en mogen nooit worden geblokkeerd door er bijvoorbeeld dozen of stoelen voor te zetten. De vluchtdeur naar buiten heet ook wel nooduitgang. De (nood)uitgangen vormen het laatste deel van de vluchtroute en moeten altijd zonder losse hulpmiddelen geopend kunnen worden. Aan de tegen de vluchtrichting in gekeerde zijde van een nooddeur of nooduitgang die aan de buitenzijde van het gebouw uitkomt, moet het opschrift 'nooddeur vrijhouden' of 'nooduitgang' en verlichting zijn aangebracht.

Bij nooduitgangen ontstaat vaak een conflict tussen de mogelijkheid om het gebouw te kunnen verlaten en de mogelijkheid om het gebouw (ongewenst) te betreden. Er bestaan tegenwoordig echter voldoende systemen die het mogelijk maken om het gebouw altijd te kunnen verlaten, waarbij tegelijkertijd wordt voorkomen dat die uitgang kan worden gebruikt door bijvoorbeeld inbrekers. Vluchtdeuren mogen alleen worden gebruikt als nooduitgang, dus niet om het gebouw zomaar te verlaten.

Panieksluitingen

Panieksluitingen komen voor in vluchtdeuren en ook wel in andere deuren naar buiten. Een deur met een panieksluiting kan aan de buitenkant niet worden geopend. Aan de binnenkant wel, zonder sleutel. Op heuphoogte zit een horizontale stang over de volle breedte van de deur. Door die naar beneden te duwen gaat de deur open.

Een brandveilig gebouw is zo gemaakt dat de muren en wanden van delen van het gebouw (compartimenten) een bepaalde brandwerendheid bezitten. Bij het bepalen van die brandwerendheid wordt er vanuit gegaan dat deuren in scheidingswanden gesloten zijn. In grote gebouwen met veel gangen zitten daarom zelfsluitende klap- of tochtdeuren met een brand- en/of rookwerende functie. Ze zijn er niet in de eerste plaats om tocht tegen te gaan, maar om gesloten te blijven. Zo wordt bij brand voorkomen dat rook zich makkelijk kan verspreiden.

Er zijn deuren die opgehouden worden door bijvoorbeeld een magneet en dichtgaan bij een brandmelding. Als dit geen deuren van trappenhuizen zijn mag dit, maar de werking moet wel regelmatig worden getest. Ook mag de sluittijd niet te lang zijn: binnen een paar tellen moet de deur gesloten zijn. Het is dus belangrijk dat die deuren weer gesloten worden. Soms staan ze altijd open en zijn ze zelfs vastgezet. Dat is gevaarlijk en de BHV'er heeft dan ook de taak ervoor te zorgen dat die zelfsluitende deuren altijd gesloten zijn. Vooral in scholen en verpleeg- of ziekenhuizen kom je vaak open tochtdeuren tegen.

Deurvergrendelingen

Om te voorkomen dat personen onbevoegd gebruik maken van (nood)uitgangen worden soms deurvergrendeling voorzieningen aangebracht. Deze deurvergrendeling systemen belemmeren de ontruiming omdat de deur niet makkelijk opengaat. Bovendien kan de brandweer dergelijke deuren vanaf de buitenzijde moeilijk openen. De aanleg van deur-
Vergrendeling systemen moet vooraf met de plaatselijke brandweer worden besproken en hiervoor moet goedkeuring worden gevraagd.

Noodverlichting

Noodverlichting is bedoeld om een ontruiming soepeler te laten verlopen bij een elektriciteitsstoring. De noodverlichting gaat automatisch branden als de stroom uitvalt. Het doel is om toch een redelijke oriëntatie te hebben als de normale verlichting niet meer werkt. Hierdoor kunnen paniek en ongevallen worden voorkomen en blijft een veilige ontruiming mogelijk.

Noodverlichting is te verdelen in vier groepen:

1. Algemene noodverlichting;
2. Transparantverlichting;
3. Treden- of hellingverlichting;
4. Nacht(nood)verlichting.

Algemene noodverlichting is bedoeld om bij stroomuitval overal in het bedrijf waar mensen werken en verblijven de weg naar buiten te kunnen vinden.

Transparantverlichting (vluchtwegsignalering) dient om de vluchtroute, de uitgangen en de nooduitgangen aan te geven. Deze verlichting moet altijd branden, zolang er mensen binnen zijn. De achtergrondkleur van transparantverlichting is altijd groen en de tekst of de afbeeldingen op de transparanten is altijd wit. Transparantverlichting moet altijd direct in het zicht hangen en het pictogram of de tekst moet goed leesbaar zijn. In bijvoorbeeld grote bedrijven, winkels of parkeergarages moet de tekst dubbel zo groot zijn.

Treden- of hellingverlichting

Treden- of hellingverlichting zorgt ervoor dat bij het uitvallen van de normale verlichting trappen en hellingen toch verlicht blijven, zeker als deze deel uitmaken van een vluchtroute. In een bioscoop bent u dit type noodverlichting vast wel eens tegengekomen.

Nacht(nood)verlichting dient om van zonsondergang tot zonsopgang de looproutes in het bedrijf te verlichten als de normale verlichting is uitgedaan. Vooral voor controleronden van bewakingspersoneel is het een nuttige verlichting. Maar ook voor de veiligheid. Denk maar eens aan een nooduitgang die uitkomt op een stalen nood trap buiten tegen de gevel. Nacht(nood)verlichting wordt niet altijd door de brandweer vereist.

Rook- en warmte afvoerinstallaties

Rook- en warmte afvoerinstallaties zorgen ervoor dat rook en warmte via het dak worden afgevoerd, waardoor er altijd een rookvrije laag bij de vloer zal blijven zodat er zicht blijft. Deze installaties zijn meestal alleen aanwezig in magazijnen, publiekstoegankelijke ruimten, penitentiaire inrichtingen, winkelcentra en industriegebouwen.

Liften

Liften lijken goed te gebruiken bij een ontruiming van een gebouw, maar mogen bij een brand absoluut niet worden gebruikt. Als de elektriciteit uitvalt, bestaat het gevaar dat de lift niet verder daalt of stijgt. Bij brand fungeert de liftschacht bovendien als een rookkanaal. Het beste is om er voor te zorgen dat er bij iedere ontruiming alleen maar gebruik wordt gemaakt van de trappenhuizen. Liften mogen tijdens brand in een gebouw dus niet worden gebruikt.

Er is een uitzondering: de brandweerlift. De brandweerlift kan door een eenvoudige handeling ter beschikking van de brandweer komen. Deze lift is bij brand uitsluitend beschikbaar voor de brandweer. En zelfs de brandweer zal bij gebruik de nodige veiligheidsmaatregelen treffen. Door het gebruik van de lift kan de brandweer sneller materiaal naar bedreigde plaatsen brengen of slachtoffers redden en afvoeren. De brandweerlift is dus alleen bedoeld voor de brandweer en niet voor de BHV. Verder heeft de lift op de hoofdstopplaats (meestal op de begane grond) een schakelaar die in brandweerstand zorgt dat:

- De lift naar die plaats komt;
- De lift vanaf dat moment alleen maar vanuit de lift zelf bediend kan worden.

Het sleutelcontact zit zo'n twee meter boven de vloer.

Brandweeringang

Bij een brandmelding kan het voorkomen dat er niemand meer in het bedrijf is. Om de brandweer snel toe te laten en braakschade te voorkomen, hebben veel bedrijven een brandweerkluisje of sleutelbuis.

Dit is een voorziening aan de buitenzijde van het bedrijf waarvan de brandweer de sleutel heeft. In het kluisje zit een sleutel van het bedrijf. Als de brandweer het kluisje opent, gaat er vaak een inbraakalarm of op een meldkamer van de politie of bij een bewakingsdienst. Als een gebouw meerdere toegangen heeft en een brand meld installatie met verplichte doormelding naar de brandweer, moet in overleg met de brandweer ten minste een van die toegangen als brandweeringang zijn aangewezen.

Deze brandweeringang moet automatisch opengaan bij een brandmelding of is te openen met een systeem dat in overleg met de brandweer is bepaald.

Gedrag tijdens een ontruiming en een ontruimingsoefening

Paniek is het grootste gevaar bij het ontruimen van een gebouw. Zodra mensen in paniek raken, gaat iedereen door elkaar hollen en luistert niemand naar degene die de leiding heeft. Wanneer de BHV'er precies weet wat hem te doen staat bij een ontruiming en weet dat de voorzieningen aanwezig zijn en in orde, zal hij de zaak met meer rust aanpakken. Dat zal zijn uitwerking niet missen.

Een goede voorbereiding is dus nodig. Een ontruiming wordt meestal uit voorzorg gedaan, dus voor het te laat is. Voor de BHV'er, die zo'n ontruiming begeleidt, is dat wel eens moeilijk. Hij krijgt kritiek als: "Wat een koude drukte" en "Onzin".

Mensen zien vaak de noodzaak van de ontruiming niet en willen liever het werk afmaken waar ze nou net zo lekker mee bezig waren. Dit geldt vooral voor de ontruimingsoefeningen. Het is belangrijk dat het belang van oefeningen ook wordt onderstreept door de werkgever. Als dat het geval is, zullen de meeste personeelsleden de oefeningen ook serieus nemen. Als BHV'er kunt u alleen maar zelf het goede voorbeeld geven en collega's het belang van oefeningen uitleggen.